

A neveléstörténet elhelyezésének kérdéséhez. A filozófiatörténet és a neveléstörténet jellegükben különböznek egymástól, amennyiben utóbbi sokkal komplexebb előbbinél. A filozófia története filozófiai *eszmék, elméletek* története, míg a neveléstörténet távolról sem jelentheti csupán nevelési eszmék, elméletek történetét. A nevelés története a nevelési eszmék és elméletek történetén kívül tartalmazza a nevelés *intézményjeinek*, az iskola-rendszer főkérdéseinek történetét, valamint az *oktatás és nevelés gyakorlatának történetét*, tehát az *oktatás tartalma és a metodikai alapállás* történetét is. Ezen kívül művelődéspolitikával is kell foglalkoznia, olyan művelődéspolitikai, például ellenzéki-pedagógiai *mozgalmakkal*, amelyek az előbb felsorolt témakörökön kívül esnek, de még mindig a neveléstörténeten belül jelentkeznek, célkitűzéseikben iskolaügyiék. Ennyi is elég annak megvilágítására, hogy a neveléstörténet keretében sokkal kisebb az eszme-, vagy elmélet-történet részese-dése, mint a filozófiatörténetben. Ebből azután egyenesen következik, hogy a filozófia története sokkal inkább lehet előkészítő, bevezető jellegű studium a rendszeres filozófiai tanulmányokhoz, mint a neveléstörténet a nevelés-elmélethez. Nekünk például a Tanácsköztársaság konkrét iskolareformterveivel is alaposan kell foglalkoznunk, aminek a logikája egyáltalán nem azonos egy olyasfajta történeti tárgyalásmód logikájával, amely csupán bizonyos elméleti pedagógiai fogalmak kidolgozására törekszik. Különösen elképzelhetetlen ez a mostani megszorított keretek között; hiszen minél szűkebbek a keretek, annál jobban szorít a neveléstörténet komplex jellege, annál kevésbé lehet ezt össze-egyeztetni egy alapfogalmi részlet történeti kidolgozásának igényével. Ezért általában is, a jelen helyzetben pedig különösen is azzal tudok egyetérteni, amit NAGY Sándor elvtárs képvisel, ti., hogy a neveléstörténeti studiumoknak a pedagógiai képzést bizonyos értelemben befejező, illetőleg *szintetizáló* jellegük van.

Ami a csökkentést és összevonást illeti, el lehet menni addig a határig, ameddig a jelen tervezet is elmegy. Ez azonban csakugyan végső határ, amelyen máris felmerül, hogy érdemes-e neveléstörténetet tanítani ilyen szűk keretek között? Nem vitás, hogy az egyféléves heti két óras tárgy gyakorlatilag 22—24 órára terjedhet ki, és ebben kellene előadnunk egyetemes és magyar neveléstörténetet. Nem lehet csodálkozni azokon, akik ezt megvalósíthatatlannak tartják. Ha a neveléstörténetről, mint tudományról beszélünk és nem mint tantárgyról (mint előadási anyagról), akkor az említett keretek nemcsak elégtelenek, hanem abszurdak is. Csakhogy ez már eddig is így volt. Most egy külön félévben adjuk elő az egyetemes neveléstörténetet és egy másikban a magyar neveléstörténetet, de minőségi különbséget a két helyzet közt nem látok. Szó sincs, és szó sem lehet a szó szoros, tudományos értelmében vett neveléstörténetről. A magyar neveléstörténet sem fér el, még lényeges törzsanyagban sem 22—24 órában, ha egyetemi előadásokról van szó, és ugyanígy nem fog elférni 12—14 órában sem. Már most is arról van szó tehát, hogy *válogatott fejezeteket adunk* a nevelés történetéből a nevelés története helyett. De ez nemcsak kényszerhelyzet, hanem részben helyes is. A nem-pedagógia szakos hallgatónak nincs is szüksége a szó szoros értelmében vett teljes neveléstörténetre. A neveléstörténet helye a nem-pedagógia szakos hallgató esetében nem a neveléstörténettel mint tudománnyal határozható meg, hanem azzal, hogy a nem-pedagógia szakos hallgatók pedagógiai képzésének, pedagógiai

kultúrával való ellátásának egy sajátos területe, melyhez az eszközöket a neveléstörténet területéről vesszük. Ez a helyzet ma is, és ilyen értelemben elképzelhető ez a most végső határig elmenő csökkentés is, mely az egész egyetemes és magyar neveléstörténetből rendkívüli válogatással néhány olyan fejezetet emel ki, amely azért még egyetemi előadási szintre aspirálhat (éppen ezért kell lemondani mindenféle történeti folyamatosságról, teljességről, sőt a főfejezetek nagy részéről is).

A módszertanról. A magam részéről teljesen egyetértek a módszertan olyan értelmezésével, amelyet az előterjesztés tartalmaz, ill. a legmegfelelőbbnek jelez. Nemcsak a magam személyében, hanem a Pedagógiai Tudományos Intézet módszertani osztálya és általában az Intézet nevében is kifejezhetem egyetértésünket egy olyan megfogalmazással és egyáltalán felfogással, amely szerint a szakmódszertan elsősorban az illető szaktárgy pedagógiája. Mivel előttem már BAKONYI elvtárs is ugyanígy nyilatkozott, mégpedig a KPTI nevében, azt gondolom, hogy a Pedagógiai Bizottság maga is kifejezésre juttathatja egyetértését a módszertanok ilyen felfogásával. Véleményem szerint ebben a kérdésben ma már — legalábbis mérvadó pedagógiai körökben, intézményekben, az elmélet képviselőinél — megvan a kívánatos elvi egység, és most már ideje lenne a megfelelő konzekvenciákat is levonni ebből az elvi egységből. Ma már talán kevésbé kérdéses az, hogy milyen elvi állásponton állunk a szakmódszertanok szükséges fejlesztését, fejlődési irányát illetően; viszont kérdéses, hogy a különböző egyetemeken és főiskolákon e felfogás jegyében dolgozzák-e ki a különböző szakmódszertanok tematikáját, e felfogásnak megfelelően adják-e elő: illetőleg, hogy mindenütt, ahol szakmódszertani kutatás folyik, a kutatómunka ugyanezen felfogás jegyében áll-e. Legalábbis az utóbbira, a különböző főiskolai tanszékeken folyó kutatásokra nézve elmondható, hogy csak csekély mértékben állnak összhangban ezzel a felfogással.

Zibolen Endre :

Tapasztalata szerint a pedagógusképzésben a neveléstudomány előadását kétféleképpen is egyaránt eredményesen lehet felépíteni. Az egyik lehetőség a hallgatóság tapasztalataiból való kiindulás útja, tehát a hallgatók emlékeinek (gyermekkorukról, neveltetésükről őrzött benyomásainak) és mindennapos tapasztalataiknak elemzése, felhasználása az oktatás folyamatában. A másik a pedagógiai problémák *történeti* megközelítése.

Tudomása szerint akkori munkahelye, a Testnevelési Főiskola az egyetlen tanárképző intézmény volt, ahol az 1949—50-es években is változatlanul záró kollégiumként szerepelt a neveléstörténet. Ugyanakkor párhuzamosan a Gyógy-pedagógiai Tanárképző Főiskolán is előadta a tárgyat, mégpedig az érvényes program szerint neveléstörténeti megalapozással. A kétféle eredmény összehasonlítása indítja arra a megállapításra, hogy a neveléstörténetből való kiindulás csak akkor válik igazán termékennyé, ha anyagát elég gazdagon dokumentálva, belterjesen adhatjuk elő. Mivel erre jelenleg az egyetemi tanárképzésben mód nincsen: egyetért az előterjesztésben foglalt felépítéssel.

A tervezet egészét illetően az a véleménye, hogy megadja a lehetőséget a tanárjelöltek számára nélkülözhetetlen alapvető pedagógiai tájékozottság megszerzésére. Az előirányzott órakeretben és a hallgatóság előzetes ismereteinek hiányában azonban nem haladhatja meg a „szakmai instrukció” szint-